

ARBEIDSRETTE

Lønn. Overtidstillegg

Egg og fjærfeoverenskomsten mellom NHO/NHO Mat og Drikke og LO/NNN § 4 nr. 1 har bestemmelser om overtidsarbeid. Bestemmelsen regulerer overtidstillegg for pålagt overtidsarbeid fra mandag til fredag og på søn- og helligdager. Den inneholder ingen regulering av rett til overtidstillegg på lørdager. Partene var enige om at det skal betales 50% overtidstillegg frem til klokken 12.00 på lørdager, jf. Arbeidstidsbilaget del C nr. 6. Spørsmålet i saken var om pålagt overtid etter dette og frem til klokken 07.00 neste dag gir rett til 100% overtid. Frem til 2002 fremgikk retten til dette klart av ordlyden i § 4. Partenes praksis mellom 1976 og 2002 var entydig, det ble betalt 100% overtidstillegg etter klokken 12.00 på lørdager. Partene var uenige om endringen av bestemmelsen i 2002 var ment å være en realitetsendring. Retten bemerket at bestemmelsen etter sin ordlyd gir dobbelt så stort overtidstillegg på hverdager etter klokken 21.00 som for arbeid på lørdager etter klokken 12.00. Dette kan ikke ha vært partenes mening og tvisten kan derfor ikke løses på bakgrunn av ordlyden alene. På grunnlag av tariffhistorien, vitneforklaring om forhandlingene i 2022 og partenes nokså entydige praksis kom retten til at bestemmelsen gir rett til 100% overtidstillegg for pålagt overtid etter klokken 12.00 på lørdager.

Dom 31. mai 2023 i

sak nr. 14/2022, AR-2023-15

**Landsorganisasjonen i Norge (advokat Elisabeth Grannes) mot Næringslivets
Hovedorganisasjon og Stanges Gårdsprodukter AS (advokat Anette Eckhoff)**

*Dommere: Sundet, Bjurstrøm, Gjølstad, Solbakken, Schweigaard, Rasmussen og
Hanasand*

- (1) Spørsmålet i saken er om overenskomst nr. 131 for Egg- og fjærfekjøttindustrien § 4 nr. 1 gir rett til 100 % overtidstillegg for pålagt overtid på lørdager etter klokken 12.00.
- (2) **Sakens tariffrettslige ramme**
- (3) Partene er bundet av overenskomst nr. 131 for Egg- og fjærfekjøttindustrien (Overenskomsten) mellom NHO, NHO Mat og Drikke og de i denne stående egg- og fjærfekjøttindustri på den ene siden og LO og Norsk Nærings- og

Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN) på den andre siden, for perioden 1. mai 2022–30. april 2024.

(4) Overenskomsten § 2 har bestemmelser om arbeidstid hvor det heter:

«Den ordinære effektive arbeidstid skal ikke overstige 37,5 timer pr. uke.

...

1. Arbeidstiden legges mellom kl. 07.00 og 18.00 de fem første dager i uken. En annen ramme kan skriftlig avtales når bedriften og de tillitsvalgte er enige om dette. Den nærmere arbeidstiden fastsettes etter skriftlig avtale i den enkelte bedrift.

Jul-, påske-, pinse og nyttårsaften sluttet arbeidet kl. 12.00

Fulltidsansatte har krav på overtidsbetaling når de pålegges å arbeide utover daglig arbeidsplan.»

(5) Overenskomsten § 4 «Overtidsarbeid» lyder:

«Overtidsarbeid skal, om mulig, begrenses til og ikke strekke seg utover arbeidsmiljølovens ramme. Overtidsarbeid avlønnes med følgende tilleggsprosent:

1. Overtidsarbeid som forlanges utført av bedriften, betales med 50% tillegg etter ordinær arbeidstid de 5 første virkedager i uken inntil kl. 2100, deretter 100% inntil kl. 0700. På søn- og helligdager inntil siste helligdag kl. 2200, betales 100% tillegg. For 1. og 17. mai betales dog 100%-tillegget fra kl. 2200 dagen før.»

(6) Overenskomstens bilag 1, Nedsettelse av arbeidstiden per 1. januar 1987

(Arbeidstidsbilaget) del C nr. 6 lyder:

«I tilfelle arbeidstidsordningen medfører at enkelte virkedager er arbeidsfrie dager, skal arbeide på disse dager av arbeidstakere som skulle være fri, betales med 50% tillegg. I de tilfelle hvor tariffavtalen inneholder bestemmelse om 100% tillegg for overtidsarbeid på søn- og helligdager og dager før disse, skal det dog betales 100% etter kl. 12.00 på lørdager og etter kl. 16.00 på ukens øvrige hverdager.»

(7) Twisten knytter seg til Overenskomsten for perioden 1. mai 2018–30. april 2020.

Bestemmelsene som er gjengitt ovenfor var likelydende i den avtalen.

(8) **Nærmere om tariffhistorien**

(9) Overenskomsten har sin bakgrunn i Overenskomst mellom Norsk

Arbeidsgiverforening og de i denne stående fjærfeslakterier på den ene siden og Landsorganisasjonen i Norge og NNN på den andre siden, fra 1976. Paragraf 1 hadde bestemmelser om arbeidstid og lød:

«Den ordinære arbeidstiden skal ikke oversige 40 timer pr. uke.»

(10) I § 3 var det gitt bestemmelser om overtid:

«a) Overtidsarbeid, som forlanges utført av bedriften, betales med 40% tillegg for de to første timer etter ordinær arbeidstid de 5 første virkedager i uken, og for øvrig med 50% inntil kl. 2100, deretter 100% inntil kl. 0700. For arbeid på dager før søn- og helligdager etter den ordinære arbeidstid og på søn- og helligdager inntil siste helligdag kl. 2200, betales 100% tillegg.»

(11) I 1987 ble Arbeidstidsbilaget inntatt som bilag 1 til Overenskomsten.

(12) Bestemmelsen om overtidsarbeid ble i 1998 flyttet til § 4 og lydende:

«a) Overtidsarbeid som forlanges utført av bedriften, betales med 50% tillegg etter ordinær arbeidstid de 5 første virkedager i uken inntil kl. 2100, deretter 100% inntil kl. 0700. For arbeid på dager før søn- og helligdager etter den ordinære arbeidstid og på søn- og helligdager inntil siste helligdag kl 2200, betales 100% tillegg.»

(13) Overenskomsten 2000–2002 § 2 «Arbeidstid» lød:

«Den ordinære effektive arbeidstid skal ikke overstige 37,5 timer pr. uke. Dog kan partene på den enkelte bedrift avtale utligning av arbeidstiden i henhold til Arbeidsmiljølovens bestemmelser. Den daglige arbeidstid avtales lokalt.»

(14) Ved tariffrevisjonen i 2002 fremmet NNN følgende krav:

«§ 2 – Arbeidstid

Den ordinære arbeidstid skal ikke overstige 37 ½ timer pr. uke med inntil en times hvile pr. dag.

Arbeidstiden legges mellom kl. 0700 og 17.00 de fem første dager i uken.

En annen ramme kan anvendes når bedriften og de tillitsvalgte er enige om dette.

Den nærmere inndeling av arbeidstiden fastsettes etter avtale i den enkelte bedrift.

§ 4 – Overtidsarbeide

Overtidsarbeide på lørdag betales med 100% f.o.m. 1. time.»

(15) Anbefalt forslag ble sendt ut til uravstemming blant NNNs medlemmer med svarfrist 21. juni 2002. Informasjonen som ble sendt ut inneholdt en oversikt over hva partene hadde blitt enige om. Endringene av ordlyden i §§ 2 og 4 ble ikke omtalt her.

(16) Overenskomsten for 2002–2004 ble lydende:

«§ 2 Arbeidstid

Den ordinære arbeidstiden skal ikke overstige 37,5 timer pr. uke.

1. Arbeidstiden legges mellom kl. 07.00 og 18.00 de fem første dager i uken. En annen ramme kan avtales når bedriften og de tillitsvalgte er enige om dette.

Den nærmere inndelingen av arbeidstiden fastsettes etter avtale i den enkelte bedrift.

§ 4 Overtidsarbeid

1. Overtidsarbeid som forlanges utført av bedriften, betales med 50% tillegg etter ordinær arbeidstid de 5 første virkedager i uken inntil kl. 2100, deretter 100% inntil kl. 0700. På søn- og helligdager inntil siste helligdag kl. 2200, betales 100% tillegg. For 1 og 17. mai betales dog 100%-tillegget fra kl. 2200 dagen før.»

(17) Ved tariffrevisjonen i 2004 ble følgende tillegg tatt inn i Overenskomsten § 2

Arbeidstid:

«Det vises for øvrig til «Nedsettelse av arbeidstiden pr. 1.1. 1987» -bilag 1.»

(18) Etter dette har de omtvistede bestemmelsene ikke vært gjenstand for endringer av betydning for tvisten.

(19) Det foreligger lokal tvisteprotokoll fra 16. mai 2019. I tvisteprotokoll mellom NNN og NHO Mat og Drikke fra 16. oktober 2019 heter det blant annet:

«NNN er av den oppfatning at det skal betales 100% overtid på lørdager, både før og etter kl 12.00 da lørdager ikke er nevnt som noen arbeidsdag i denne overenskomsten og skal dermed reguleres som arbeid på søn- og helligdager.

NHO Mat og Drikkes syn på saken

NHO Mat og Drikke er av den oppfatning at det skal betales 50% for overtid både før og etter kl. 12.00 på lørdager for ansatte som er omfattet av Egg og fjærfekjøttoverenskomsten. Egg og fjærfekjøttoverenskomsten har ingen regler om betaling for overtid på lørdager. I bilag om nedsettelse av arbeidstid pkt C nr 6 fremgår at det skal betales 50% tillegg for arbeid på virkedager som er arbeidsfrie dager og hvor arbeidstaker har fri. Unntak fra regelen om at det skal betales 50% tillegg gjelder kun i de tilfeller der tariffavtalen inneholder bestemmelse om 100% tillegg for overtidsarbeid på søn- og helligdag og dager før disse.»

(20) I uenighetsprotokoll fra 15. april 2021 mellom LO/NNN og NHO/NHO Mat og Drikke heter det:

«Tvisten oppsto ved Stanges Gårdsprodukter AS og dreier seg om ansatte har krav på 100% overtidstillegg lørdag etter kl 12, jf Egg- og fjærfekjøttoverenskomsten § 4 nr. 1. Partene er enige om at det lørdag før klokken 12 skal betales 50% overtidstillegg.

LO/NNNs anførsler:

LO anfører at ansatte som pålegges overtid har krav på 100% overtidstillegg på lørdager etter kl 12, jf Egg- og fjærfekjøttoverenskomsten § 4 nr. 1. Det følger av bestemmelsen at ansatte har krav på 100% overtid etter ordinær arbeidstid 5 første virkedager fra kl 21, og på søn- og helligdager. I utgangspunktet kan ordlyden gi grunnlag for 100% overtid på lørdager som er etter kl 21 de fem første virkedager. Imidlertid var partene enige om at de ansatte hadde krav på 100% overtidstillegg på lørdager etter kl 12 og avtalen har vært praktisert i tråd med dette inntil nylig.

Fra 1976 til 2002 sto det også i bestemmelsen at de ansatte hadde krav på 100% overtidstillegg før søn- og helligdager etter ordinær arbeidstid: «*For arbeid på dager før søn- og helligdager etter den ordinære arbeidstid, og på søn- og helligdag inntil siste helligdag kl 22, betales 100% tillegg*». Det innebar 100% overtidstillegg på lørdager, som var virkedager, etter ordinær arbeidstid.

I 2002 ble arbeidstidsbestemmelsene i § 2 endret slik at arbeidstiden ble lagt mellom kl 7 og kl 18 de fem første dager i uken. Lørdag gikk fra å være virkedag til fredag. Samtidig gikk den delen av setningen som gjaldt «*For arbeid på dager før søn- og helligdager etter den ordinære arbeidstid*» ut av bestemmelsen. Fordi dette av flere ble forstått som at man hadde krav om 100% overtidsbetaling hele lørdag, tok man fra 2004 inn en henvisning til arbeidstidsbilaget i § 2 der del C nr. 6 lyder: «*I de tilfeller hvor tariffavtalen inneholder bestemmelser om 100% tillegg for overtidsarbeid på søn- og helligdager og dager før disse, skal det dog betales 100% på lørdager etter kl 12.00 og etter kl 16.00 på ukens øvrige hverdager.*»

NHO:

LO og NHO er uenige om hvilken overtidsats det skal betales for overtidsarbeid etter klokken 12 på lørdager. Egg- og fjærfekjøttoverenskomsten § 4 nr. 1 uttaler følgende om når det skal betales overtid:

«Overtidsarbeid, som forlanges utført av bedriften, betales med 50% tillegg etter ordinær arbeidstid de første 5 virkedager i uken inntil kl. 2100, deretter med 100% inntil kl. 0700. På søn- og helligdager inntil siste helligdag kl. 2200, betales 100% tillegg. For 1. og 17. mai betales dog 100% tillegget fra kl. 2200 dagen før.»

Det fremkommer klart av avtalens ordlyd at 100% tillegg bare skal betales etter klokken 21 på ukens fem første dager, på søndag og helligdag og for 1. og 17. mai, dog slik at det på disse to dagene skal betales 100% fra klokken 22 dagen før.

NHO kan ikke se at bilag om nedsettelse av arbeidstid del C nr. 6 har betydning i denne saken da tariffavtalen ikke har en regulering om at det skal betales «100% tillegg for overtidsarbeid på søn- og helligdager og dager før disse.»

Partene har i de møter som har vært avholdt i sakens anledning gjennomgått dokumenter knyttet til tarifforhandlingene i 2002. Det har vært vanskelig å finne tilbake til disse dokumentene og årsaken til at dette ble tatt ut av avtalen har verken LO eller NHO klart å avklare.»

- (21) Landsorganisasjonen i Norge med Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund tok ut stevning for Arbeidsretten 21. mars 2022. Saken ble berammet for hovedforhandling 15. og 16. september 2022, men ble utsatt på grunn av sykdom. Hovedforhandling ble avholdt 4. og 5. mai 2023. Tre partsrepresentanter og to vitner avga forklaring. Ett vitne avga forklaring som fjernavhør, jf. arbeidstvistloven § 51 første ledd siste setning og tvisteloven § 21-10. Det ble for øvrig fremlagt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.
- (22) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**
- (23) *Landsorganisasjonen i Norge*, med Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, har i korte trekk anført:
- (24) Paragraf 4 sier etter sin ordlyd ikke noe om overtidstillegg på lørdager. Ordlyden er utgangspunktet for tolkningen, men det følger av juridisk teori og praksis at ordlyden ikke er avgjørende dersom partenes felles forståelse tilsier et annet resultat.
- (25) Fra 1976 og frem til 2002 var ordlyden klar, det skulle utbetales 100% overtidstillegg for pålagt overtid etter klokken 12.00 på lørdager. Slik var også praksis mellom partene. Det var ikke partenes mening å endre dette i 2002.
- (26) Svein Erik Simonsen forhandlet på vegne av NNN i 2002. Han har forklart at endringen av § 4 må sees i sammenheng med endringen av arbeidstidsbestemmelsen i § 2. Hensikten var å gjøre bestemmelsen lettere å forstå. Da lørdag ble arbeidsfri oppsto det spørsmål om overtidsprosent på lørdager. Dette var regulert i Arbeidstidsbilaget del C nr. 6, som er en del av Overenskomsten. For å tydeliggjøre dette ble det i 2004 inntatt en henvisning til Arbeidstidsbilaget i § 2.
- (27) Det foreligger ingen dokumentasjon fra tiden før eller under forhandlingene i 2002 som underbygger at partene var enige om å endre § 4 i tråd med NHOs syn. Det har formodningen mot seg at NNN ville gi fra seg en rett til 100% overtidstillegg etter klokken 12.00 på lørdager, noe de hadde hatt siden 1976. Det er heller ikke

slik at NNN ga fra seg dette tillegget i bytte mot arbeidsfri lørdag. Arbeidsfri lørdag var allerede vanlig i bransjen.

- (28) NHOs forståelse innebærer at partene i 2002 ble enige om en bestemmelse hvor overtidsarbeid på hverdager etter klokken 21.00 kompenseres med det dobbelte av overtidsarbeid før og etter klokken 12.00 på lørdager. NHO har under hovedforhandlingen gitt uttrykk for at det skal betales 100% overtidstillegg etter klokken 21.00 på lørdager. Dette er helt nytt, og kan ikke utledes hverken av Overenskomsten § 4 eller Arbeidstidsbilaget del C nr. 6.
- (29) Den uklarhet som ble skapt gjennom endringen av § 4 i 2002 må gå ut over NHO. Lojalitetshensyn tilsier at arbeidsgiver skulle ha gjort sin forståelse av endringen klar for NNN, når denne avvek så vesentlig fra partenes felles forutsetning, tariffhistorien og praksis.
- (30) Det har ikke vært tvist om forståelsen av Overenskomsten § 4 før denne saken ble reist i 2019. Kun fire av atten tariffbundne virksomheter praktiserer noe annet enn 100% overtidstillegg etter klokken 12.00 på lørdager. Tre av disse ble bundet av Overenskomsten etter at denne tvisten oppsto. Samtlige overenskomster som NNN har inngått med NHO har avtaleregulert overtid med 100% etter klokken 12 på lørdager, eller 100% overtidstillegg hele lørdagen.
- (31) Det er nedlagt slik påstand:
- «1. Egg- og fjærfekjøttoverenskomsten 2022-2024 § 4 nr. 1 skal forstås slik at overtidsarbeid som forlanges utført av bedriften, betales med 100 % tillegg på lørdager etter kl. 12.
2. I henhold til pkt. 1 foretar Stanges gårdsprodukter AS etterbetaling fra 1. mars 2019.»
- (32) *Næringslivets Hovedorganisasjon*, med NHO Mat og Drikke, og *Stanges gårdsprodukter AS* har i korte trekk anført:
- (33) Overenskomsten § 4 gir ikke hjemmel for overtidsbetaling på lørdager. Etter Arbeidstidsbilaget del C nr. 6 har arbeidstakere som pålegges å arbeide overtid på lørdager rett til 50% overtidstillegg. For overtid etter klokken 21.00 skal det betales 100% overtidstillegg.
- (34) Rett til 100% overtid etter klokken 12.00 på lørdager forutsetter at dette er nedfelt i tariffavtalen. Arbeidstidsbilaget regulerer bare innslagspunktet, og utgjør ikke et selvstendig grunnlag for et slikt tillegg. LOs standpunkt medfører en utvidende tolkning av bestemmelsen. Den likestiller arbeid på lørdager med arbeid på søn- og helligdager. Dette er det ikke grunnlag for. Tvert imot er lørdag gjennomgående

regulert særskilt i Arbeidstidsbilaget. Også Overenskomsten § 4 nr. 2 og 3 skiller mellom lørdager og søn- og helligdager. Det må foreligge sterke holdepunkter for å fravike en så klar ordlyd. Det gjør det ikke i denne saken. Den generelle henvisningen til Arbeidstidsbilaget som i 2004 ble inntatt i § 2 endrer ikke på dette.

- (35) Partene var enige om å endre ordlyden i § 4 i 2002. Saksøker hevder at endringen bare var ment å være en forenkling, og ikke var av materiell karakter. Det foreligger ikke noe dokumentasjon fra disse forhandlingene som støtter dette. Tvert imot. NNN fremmet krav om 100% overtid fra første time på lørdager. Dette ble avvist, og all henvisning til overtid på lørdager ble fjernet fra bestemmelsen. NNN fikk imidlertid medhold i kravet om lørdag som arbeidsfri dag.
- (36) At også LO mente at endringen var av materiell karakter underbygges av partsforklaringen fra NNN. Det kom her frem at det var kontakt mellom partene i etterkant av oppgjøret i 2002 for å få til en særavtale om overtidstillegg på lørdager. NNNs krav i 2004 om at arbeid på lørdag skulle betales med 100% overtidstillegg taler også for de saksøktes syn.
- (37) Med en så klar ordlyd måtte NNN under forhandlingene ha tydeliggjort en annen forståelse enn den som følger av ordlyden. At dette ikke ble gjort må saksøker bære risikoen for.
- (38) Ordlyden har vært uendret fra 2002 og frem til i dag. Praksis på området er sprikende. Av de 18 virksomhetene partene i fellesskap har fremlagt praksis fra, er det tre virksomheter, i tillegg til Stanges gårdsprodukter, som ikke betaler 100% overtidstillegg etter klokken 12.00 på lørdager. Av de resterende 14 virksomhetene er syv Nortura-bedrifter. Selv om disse er egne virksomheter, har de felles praksis på dette området. Fire av disse var bundet av Overenskomsten slik den lød før endringen i 2002. Disse virksomhetene ønsket ikke å frata de ansatte overtidstillegget på 100% selv om det var adgang til det etter at bestemmelsen ble endret. I de øvrige tariffavtalene innenfor Mat og Drikke varierer ordlyden som regulerer overtid mellom avtalene. Dette er autonome avtaler uten direkte betydning for saken.
- (39) Dersom retten gir LO medhold i påstanden punkt 1, er partene enige om at skal foretas en etterbetaling fra markeringstidspunktet 1. mai 2019.
- (40) Det er nedlagt slik påstand:
«De saksøkte frifinnes.»

(41) **Arbeidsrettens merknader**

(42) *Arbeidsretten* har kommet til at saksøker må gis medhold og vil bemerke:

(43) Spørsmålet retten skal ta stilling til er om Overenskomsten § 4 nr. 1 gir rett til 100% overtidstillegg for arbeid etter kl. 12.00 på lørdager. Det følger av bestemmelsen at det skal gis 50% overtidstillegg på hverdager frem til klokken 21.00, deretter 100% tillegg frem til klokken 07.00, og 100% overtidstillegg på søn- og helligdager. Bestemmelsen inneholder ingen regulering av retten til overtidstillegg på lørdager.

(44) Frem til Overenskomsten § 4 nr. 1 ble endret i 2002 lød bestemmelsen:

«For arbeid på dager før søn- og helligdager etter den ordinære arbeidstid og på søn- og helligdager inntil siste helligdag kl 2200, betales 100% tillegg.»

(45) Det fulgte av ordlyden at arbeid etter ordinær arbeidstid på lørdager skulle betales med 100% overtidstillegg. Bestemmelsen hadde tilsvarende ordlyd som § 3 i Overenskomsten fra 1976. I samsvar med den ble det i hvert fall fra 1976 og frem til 2002 betalt 50% overtidstillegg frem til klokken 12 på lørdager, deretter 100% tillegg frem til klokken 07.00 dagen etterpå. Partene er enige om at dette var entydig praksis frem til 2002.

(46) Partene er uenige om hva som var begrunnelsen for at den omtvistede bestemmelsen ble endret i 2002. Etter NHOs syn ble ordlyden endret fordi partene var enige om at det ikke lenger skulle betales 100% overtidstillegg på lørdager etter klokken 12.00. LO og NNN hevder at endringen ikke var ment å skulle få materiell betydning, og at hensikten var å forenkle bestemmelsen. Arbeid på lørdag skulle da fortsatt gi rett til 100% tillegg etter kl. 12.00.

(47) Det er fremlagt lite dokumentasjon som kan belyse bakgrunnen for endringen i 2002 av ordlyden i § 4. NNNs krav til arbeidsgiverne 22. april 2002 og NNNs medlemsutsendelse 21. juni 2002 i forbindelse med uravstemming over forhandlingsresultatet, er det eneste skriftlige materialet fra forhandlingene partene har funnet i sine arkiver.

(48) Basert på ordlyden alene gir § 4 nr. 1 rett til 100% overtidstillegg på hverdager etter klokken 21.00, mens tillegget for samme tidsrom på lørdager bare utgjør 50%. Et slikt resultat kan åpenbart ikke ha vært partenes mening. NHO har riktig nok under hovedforhandlingen, uten å begrunne dette nærmere, anført at det skal betales 100% overtidstillegg etter klokken 21.00 på lørdager. Etter rettens syn gir hverken

ordlyden i § 4 nr. 1 – som isolert sett regulerer tillegget for arbeid mandag-fredag – eller Arbeidstidsbilaget del C nr. 6 grunnlag for en slik forståelse. Etter Arbeidsrettens syn viser dette at tvisten ikke kan løses på bakgrunn av ordlyden alene. For å forstå hva partene mente da bestemmelsen ble endret i 2002, er det derfor nødvendig å se bestemmelsen i sammenheng med tariffhistorikk, praksis og det som er sannsynliggjort om partenes forutsetninger i 2002.

- (49) Tariffhistorien viser en lang og entydig praksis med 100% overtidstillegg etter klokken 12.00 på lørdager. De saksøkte har ikke fremlagt noe dokumentasjon, så som krav og/ eller motkrav som kan underbygge at arbeidsgiversiden ønsket å endre denne under forhandlingene i 2002. En halvering av overtidstillegget etter klokken 12.00 på lørdager ville utgjøre en vesentlig svekkelse av en rettighet de ansatte hadde hatt helt tilbake til 1976, og stå i sterk kontrast til NNNs krav under forhandlingene om at det skulle betales 100% overtidstillegg fra første time på lørdager. Ved endringen i 2002 ble det presisert at arbeidstiden i alminnelighet skulle legges til perioden kl. 07.00-18.00 mandag til fredag. Selv om lørdag skulle være en arbeidsfri dag, ble den ikke gjort til fridag. Det må derfor kunne forventes at en så betydelig endring hadde blitt kommentert i det materialet som NNN sendte til sine medlemmer i forbindelse med uravstemmingen over forhandlingsresultatet. Det ble ikke gjort. Det er heller ikke holdepunkter for at praksis med betaling av tillegg på lørdager ble endret.
- (50) Svein Erik Simonsen forhandlet på vegne av NNN i 2002. Ifølge hans forklaring var det ikke partenes mening at endringen av ordlyden i § 4 skulle medføre en realitetsendring. Endringen hadde sammenheng med endringen i § 2 som førte til at lørdag ble arbeidsfri dag. Den var ment å være en forenkling for å få frem at retten til 100% overtidstillegg først gjaldt fra klokken 12.00 på lørdager, jf. arbeidstidsbilaget del C nr. 6. Dette var partene enige om ifølge Simonsen. Ingen andre som deltok under forhandlingene i 2002 har kunnet forklare seg i retten.
- (51) Endringen har ikke gjort bestemmelsen verken klarere eller entydig, noe den aktuelle tvisten og NHOs presisering under hovedforhandlingen illustrerer. På denne bakgrunn er det ut fra Simonsens forklaring, den manglende omtalen av endringen i tidsnære bevis og den langvarige og i hovedsak entydige praksisen mest sannsynlig at endringen ikke var ment som en realitetsendring.

- (52) NHO har som støtte for sitt syn vist til at NNN under forhandlingene i 2004 fremmet krav om 100% overtidstillegg fra første time. Retten finner ikke grunn til å legge vekt på dette. Kravet kom ifølge Simonsens forklaring inn fra en avdelingene i NNN, men ble aldri fremmet under forhandlingene. Under enhver omstendighet hadde et slikt krav realitetsbetydning fordi overtidstillegget utgjorde 50% frem til klokken 12 på lørdager. Det er derfor naturlig å forstå dette som et krav om 100% overtidstillegg for hele lørdagen.
- (53) Partenes etterfølgende praksis støtter i all hovedsak opp om saksøkers forståelse. Det har ikke vært en eneste tvist om forståelsen av § 4 nr. 1 etter endringen i 2002 før denne saken kom opp i 2019. Partene har i fellesskap fremlagt en oversikt over hvordan bestemmelsen praktiseres i de øvrige 17 bedriftene som er omfattet av Overenskomsten. Denne viser at med unntak for fire virksomheter, herunder Stanges gårdsprodukter, så praktiserer samtlige virksomheter enten 100% overtidstillegg etter klokken 12.00 på lørdager eller hele lørdagen.
- (54) Retten er kommet til at saksøker må gis medhold i påstandens punkt 1. Partene er enige om at Stanges gårdsprodukter da plikter å etterbetale overtidstillegg i tråd med påstandens punkt 2.
- (55) Dommen er enstemmig.

SLUTNING

- 1. Egg- og fjærfekjøttoverenskomsten 2022–2024 § 4 nr. 1 skal forstås slik at overtidsarbeid som forlanges utført av bedriften, betales med 100% tillegg på lørdager etter kl. 12.00.*
- 2. I henhold til pkt. 1 foretar Stanges gårdsprodukter AS etterbetaling fra 1. mai 2019.*